

Na podlagi 71. člena in četrte alinee drugega odstavka 77. člena Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 36/04 – uradno prečiščeno besedilo) je Socialna zbornica Slovenije na seji skupščine dne 8.6.2004 sprejela

PRAVILNIK O PRIPRAVNIŠTVU NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta pravilnik ureja pogoje in način opravljanja ter spremljanja in nadzora izvajanja pripravništva za strokovne delavce na področju socialnega varstva.

2. člen

V pravilniku uporabljeni izrazi strokovni delavec, delavec, pripravnik, mentor, somentor in drugi izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moške in ženske.

3. člen

Določbe tega pravilnika veljajo tudi za delavce, ki na podlagi 80. člena Zakona o socialnem varstvu opravljajo pripravništvo pri socialnih službah, ki so organizirane kot del enotnega sistema vzgoje in izobraževanja, zdravstva, zaposlovanja ter pravosodja, če zanje drugi predpisi ne določajo drugače.

II. PRIPRAVNIŠTVO

4. člen

Pripravništvo za strokovne delavce na področju socialnega varstva je načrtovano, organizirano in strokovno vodeno praktično usposabljanje za samostojno opravljanje del in nalog v socialnem varstvu, primernih pridobljeni izobrazbi.

Namen pripravništva je, da pripravnik opravi program praktičnega usposabljanja, s katerim:

- pridobi splošna znanja s področja socialnega varstva,
- umesti strokovno znanje s teoretične na praktično poklicno raven,
- poglobi znanja, veščine in tehnike potrebne za opravljanje samostojnega strokovnega dela na področju socialnega varstva,
- se pripravi za strokovni izpit na področju socialnega varstva.

5. člen

Pripravnik je po tem pravilniku vsak, ki ima višjo, visoko ali univerzitetno izobrazbo za socialno delo ali za druge poklice določene z Zakonom o socialnem varstvu, potrebne za delo na področju socialnega varstva in prvič začne opravljati delo v javnem socialno varstvenem zavodu, pri delodajalcu, ki opravlja socialno varstvene storitve na podlagi koncesije ali dovoljenja za delo in drugem izvajalcu socialno varstvenih storitev in programov (v nadaljnjem besedilu: delodajalec), če pripravništvo poteka po programu praktičnega usposabljanja, ki ga predlaga ali odobri Socialna zbornica Slovenije ter se izvaja v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih.

6. člen

Glede trajanja pripravništva se smiselno uporablja 121. člen Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002).

Delavec, ki si med trajanjem delovnega razmerja pridobi višjo stopnjo strokovne izobrazbe v isti usmeritvi in začne opravljati tej izobrazbi ustrezno delo, se ne šteje za pripravnika, če je podobno ali enako delo opravljal vsaj toliko časa, kolikor traja za pridobljeno strokovno izobrazbo predpisana pripravniška doba.

7. člen

Glede pravic in obveznosti iz delovnega razmerja se za pripravnike smiselno uporabljajo določbe Zakona o delovnih razmerjih, v kolikor ni s kolektivno pogodbo določeno drugače.

8. člen

Pripravnik opravlja strokovni izpit v skladu s tretjim odstavkom 122. člena Zakona o delovnih razmerjih in Pravilnika o strokovnem izpitu na področju socialnega varstva.

9. člen

Pripravnik, ki je opravljal pripravništvo po posebnih predpisih in je sklenil delovno razmerje v socialno varstvenem zavodu, po končanem pripravništvu opravlja strokovni izpit iz svojega področja, po tem pravilniku pa opravi dopolnilni strokovni izpit.

III. ORGANIZACIJA PRIPRAVNIŠTVA

10. člen

Pripravnik opravlja pripravništvo praviloma pri delodajalcu, pri katerem je sklenil delovno razmerje, ali izjemoma drug dogovor o sodelovanju, lahko pa se zaradi izpopolnjevanja v posameznih vejah stroke usposablja tudi/ali pri drugih izvajalcih socialno varstvene dejavnosti.

11. člen

Če pripravnik opravlja pripravništvo pri različnih delodajalcih, se mu ustrezna pripravniška doba ali posamezna obdobja pripravništva seštevajo. Pri uveljavljanju pripravniške dobe se pripravniku šteje le tisti del, v katerem je opravljal naloge s področja socialnega varstva.

12. člen

Praktične izkušnje, veščine in znanja, ki jih je kandidat pridobil po končani strokovni izobrazbi v drugih oblikah sodelovanja in/ali dela na področju socialnega varstva, se lahko priznajo kot pripravništvo.

O pripravniški dobi iz 9. in 10. člena odloči Socialna zbornica Slovenije na podlagi predložene dokumentacije iz 30. in 31. člena tega pravilnika, ki je potrjena s strani delodajalca.

13. člen

Med usposabljanjem vodi pripravnik pripravniški dnevnik kot evidenco in problemsko analizo o opravljenem delu, ki ga enkrat mesečno predloži svojemu mentorju ter mu o tem poroča.

1. Program pripravništva

14. člen

Program pripravništva je splošni akt delodajalca, ki skladno z določili tega pravilnika vsebuje opredelitve o:

1. načinu opravljanja pripravništva pri delodajalcu,
2. pogojih, ki jih kandidat za pripravnika mora izpolnjevati,
3. sprejemanju pripravnikov k delodajalcu,
4. pravicah in obveznostih pripravnika,
5. strokovnih načelih, na katerih temelji praktično usposabljanje,
6. postopkih in načinih izdelave programa usposabljanja za posameznega pripravnika,
7. izboru in usposabljanju mentorjev,
8. splošnih področjih strokovnega usposabljanja ter
9. možnih izbirnih področjih, prilagojenih pridobljeni izobrazbi oziroma poklicu in/ali delovnem mestu, na katerega je pripravnik razporejen.

Program pripravništva predlaga Socialna zbornica Slovenije v sodelovanju s pristojno skupnostjo javnih zavodov.

2. Vsebine pripravniškega usposabljanja

15. člen

Usposabljanje pripravnikov na področju socialnega varstva poteka po programu, ki obsega splošni del in posebni del z izbirnim delom.

Splošni del usposabljanja je enak za vse pripravnike in obsega seznanev:

- s širšim področjem socialnega varstva ter s pojmovanjem in uresničevanjem socialne politike,
- z mrežo izvajalcev dejavnosti socialnega varstva,
- z vrstami in osnovnimi vsebinami posameznih socialno varstvenih storitev ter z izvajanjem javnih pooblastil na področju socialnega varstva;
- s pravicami, vlogo in položajem uporabnika pri zagotavljanju storitev,
- z opredelitvijo in vlogo posamezne stroke ter s pravicami, obveznostmi in pristojnostmi strokovnega delavca na področju socialnega varstva,
- z značilnimi strokovnimi postopki in metodami dela na področju socialnega varstva.

16. člen

Posebni del usposabljanja določi pripravniku delodajalec glede na potrebe dela in interesa pripravnika za pridobitev usposobljenosti za posamezno področje dela.

Pripravnik, ki se usposablja pri več delodajalcih oziroma pripravnik, ki pridobiva ustrezne izkušnje s prostovoljnim podiplomskim usposabljanjem, se v dogovoru z mentorjem odloči za posebni del usposabljanja.

17. člen

Posebni del usposabljanja se lahko opravi iz naslednjih izbirnih področij:

1. Materialna ogroženost (nezaposlenost, socialna izključenost in strategije, zmanjševanje socialne izključenosti, revščina in brezdomstvo);
2. Partnerski odnosi (zakonska zveza, partnerstvo, druge oblike skupnosti),
3. Varstvo otrok (programi za mlade, vedenjske težave, nasilje nad otroki, družina in starševstvo);
4. Družinska razmerja (rejništvo, posvojitve, skrbništvo);
5. Socialna oskrba (ciljne skupine uporabnikov, oskrba v instituciji – domovih, oskrba na domu);

6. Socialno vključevanje (programi za neodvisno življenje oseb s posebnimi potrebami, vključevanje oseb po prestani zaporni kazni, vključevanje oseb po drugi obliki obravnave);
7. Duševno zdravje (zasvojenosti in omame, težave v duševnem zdravju, odklonsko vedenje);
8. Področje nediskriminacije (uporabnik kot subjekt, marginalne skupine (otroci, invalidi, Romi), standardi dobre prakse na področju nediskriminacije).

18. člen

Na izbirnem področju mora pripravnik pridobiti, poglobiti in preizkusiti znanja, ki se nanašajo na:

- značilnosti ciljne skupine, stopnjo in vrste socialne ogroženosti;
- zakonodajno ureditev področja;
- mrežo in vrste socialnih služb in storitev, ki se ukvarjajo s problematiko populacije (institucije, organizacije, službe, servisi, programi in storitve);
- celostne pristope obravnave, sodelovanje med izvajalci in med drugimi družbenimi dejavnostmi;
- preventivne dejavnosti;
- strokovne pristope ter poklicne metode in tehnike dela, ki jih neposredni izvajalec pozna in uporablja pri delu s ciljno skupino.

3. Program usposabljanja

19. člen

Na podlagi programa pripravništva določi delodajalec program usposabljanja za vsakega posameznega pripravnika.

Program usposabljanja določa različne obveznosti pripravnika, določene s splošnim in posebnim delom programa usposabljanja, glede na stopnjo strokovne izobrazbe in zahtevnost dela za katerega se pripravnik usposablja.

20. člen

Program iz 1. odstavka prejšnjega člena vsebuje:

- časovno razporeditev usposabljanja pri delodajalcu;
- naloge, ki jih bo pripravnik opravljal z navedbo mentorja oziroma strokovnega delavca, ki bo predstavil in spremljal delo;
- časovno razporeditev usposabljanja pri drugih delodajalcih z opredelitvijo nalog in strokovnega delavca, ki bo usmerjal delo;
- čas, predviden za individualni študij in pripravo na strokovni izpit;
- čas, predviden za konzultacije z mentorjem oziroma strokovnim delavcem, ki bo usmerjal delo;
- druge pripravnikove obveznosti.

21. člen

Program usposabljanja je sestavljen tako, da pripravniku omogoči:

- seznanitev z delom delodajalca (okvirno 7,5% časovne opredelitve);
- seznanitev s splošnim delom programa usposabljanja (okvirno 15% časovne opredelitve);
- temeljno seznanitev z izbranim področjem (okvirno 75% časovne opredelitve);
- udeležbo na verificiranem programu priprave na strokovni izpit ter na uvajalnem seminarju in/ali predavanju iz izbirnega področja (okvirno 2,5%);

4. Mentorstvo

22. člen

Program usposabljanja pripravi mentor ob upoštevanju določil 21. člena tega pravilnika.

Pri izdelavi programa mentor upošteva načela:

- smotrnosti, ki se kaže kot usklajenost usposabljanja z namenom pripravništva in s pridobljeno izobrazbo oziroma z delom, za katerega se pripravnik usposablja;
- raznovrstnosti in postopnosti pri izbiri različnih organizacijskih oblik usposabljanja;
- ekonomičnost, posebej pri načrtovanju skupinskih oblik dela, organizirani izmenjavi pripravnikov, udeležbah na seminarjih;
- selektivnost pri izbiri mentorjev in/ali potrjenih seminarjev usposabljanja.

23. člen

Mentor je strokovni delavec s področja socialnega varstva, ki skrbi, da pripravnikovo usposabljanje poteka po določenem programu.

Delodajalec določi pripravniku za mentorja strokovnega delavca, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. izkazana strokovnost, ki se dokazuje:

- z isto vrsto in enako ali višjo stopnjo izobrazbe kot jo ima pripravnik,
- s pridobljenim nazivom
- Socialna zbornica Slovenije poda soglasje in potrdi mentorja

2. izrecno soglašata z mentorstvom.

Pri izbiri mentorja delodajalec poleg pogojev, ki jih določa ta pravilnik upošteva tudi njegove sposobnosti metodičnega prenosa znanja na pripravnika.

24. člen (Somentorstvo)

Pripravnika lahko v času pripravništva v sodelovanju z mentorjem vodi tudi somentor, ki ga določi delodajalec.

Somentor je strokovni delavec, ki sodeluje v pripravništvu kot mentor pripravniku za določeno posebno delovno področje, za določeno posebno strokovno delo ali za vodenje v času, ko pripravnik opravlja pripravništvo pri drugem delodajalcu.

Somentor mora izrecno soglašati s somentorstvom.

25. člen

Delodajalec določi pripravniku praviloma enega mentorja. V primerih, ko usposabljanje poteka pri različnih organizacijah, se pripravniku hkrati določi enega ali več somentorjev, zadolženih za posamezna področja in/ali obdobja usposabljanja.

Skrb za celovito izvajanje programa usposabljanja prevzameta mentor in somentor.

Mentor je pri vodenju in usposabljanju pripravnika na različnih izbirnih področjih ali v drugi organizaciji dolžan sodelovati s somentorjem.

Mentor lahko istočasno vodi največ tri pripravnike. Somentor pa lahko istočasno vodi usposabljanje največ treh pripravnikov.

26. člen

Mentor opravlja zlasti naslednje naloge:

- sestavi program usposabljanja v katerega vključi tudi del, ki bo izveden pod vodstvom somentorja;
- organizira in usmerja pripravnikovo usposabljanje;
- določi osebe, ki sodelujejo pri izvajanju posameznih nalog pripravnika;
- načrtovano in metodično spremlja potek usposabljanja;
- predlaga podaljšanje ali skrajšanje pripravniške dobe v skladu z določbami Kolektivne pogodbe za dejavnost socialnega varstva;
- sodeluje z delodajalcem, s pripravnikom in Socialno zbornico Slovenije pri morebitnih spremembah in/ali odstopanjih od sprejetega programa usposabljanja;
- pripravi pisno poročilo in oceno o poteku usposabljanja in o pripravnikovi usposobljenosti za samostojno opravljanje dela.
- ima s pripravnikom konzultacije okvirno 2 uri/teden.

27. člen

Somentor, ki spremlja in usmerja pripravnika pri delu na posameznem področju opravlja zlasti naslednje naloge:

- izdelava/predlaga del programa usposabljanja, ki bo izveden pod njegovim vodstvom in ga posreduje mentorju;
- organizira in spremlja potek usposabljanja v svoji enoti, organizaciji ali zavodu;
- opredeljuje vsebino in način izvedbe posamezne naloge;
- tekoče preverja kakovost in pravočasnost opravljanja posamezne naloge, opozarja pripravnika na napake in pomanjkljivosti ter mu svetuje;
- sodeluje z mentorjem pri ugotavljanju pripravnikove uspešnosti, pri spremembi programa usposabljanja ali pri posvetovanju glede podaljšanja ali skrajšanja pripravniške dobe;
- pripravi oceno o pripravnikovem usposabljanju pod njegovim vodstvom ter sodeluje pri oblikovanju končne ocene o pripravnikovem usposabljanju in pri oblikovanju poročila.

28. člen

Delodajalec je dolžan skrbeti za strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje ter za pridobivanje pedagoško didaktičnih veščin in tehnik mentorjev in somentorjev.

29. člen

Mentor skupaj s somentorjem oblikuje oceno glede na sposobnost pripravnika za pravilno opredelitev delovnega problema, ustreznost izbrane metode dela, ustreznost uporabe teoretičnega znanja pri izvedbi naloge ter glede na pravilnost rešitve nalog.

V poročilu o pripravnikovem usposabljanju mentor oceni:

- obseg opravljenega dela glede na program pripravnikovega dela;
- kakovost opravljenega dela, pri čemer upošteva ocene za posebej določene naloge oziroma ocene somentorja;
- na katerem ožjem delovnem področju je bil pripravnik najuspešnejši in za katero področje je pokazal največ zanimanja.

5. Dokumentacija

30. člen

Ob začetku pripravništva delodajalec posreduje Socialni zbornici Slovenije:

- program pripravništva,
- prijavo pripravnika,
- prijavo mentorja in somentorja
- program usposabljanja.

31. člen

Mentor skupaj s pripravnikom pripravi dokumentacijo o opravljenem pripravništvu, ki je potrebna za pristop k opravljanju strokovnega izpita.

Dokumentacija o opravljenem pripravništvu vsebuje:

- program usposabljanja,
- pripravniški dnevnik,
- oceno mentorja o pripravnikovi uspešnosti pri usposabljanju.

6. Spremljanje in nadzor nad izvajanjem pripravništva

32. člen

Za pravilno izvajanje pripravništva je odgovoren delodajalec.

Za neposredno vodenje in spremljanje posameznega pripravništva je odgovoren mentor.

O morebitnih nepravilnostih pri izvajanju programa usposabljanja udeleženci usposabljanja obvestijo delodajalca.

33. člen

Socialna zbornica Slovenije vodi evidenco ter spremlja in nadzoruje potek prijavljenih pripravništev ter sodeluje z mentorji, delodajalci in s pripravniki pri morebitnih spremembah programa usposabljanja.

Če zbornica ugotovi, da sta program pripravništva in/ali program usposabljanja pomanjkljiva, o tem obvesti delodajalca in zahteva potrebne spremembe ali dopolnitve.

34. člen

Socialna zbornica preverja in ugotavlja ali mentor in somentor izpolnjujeta pogoje iz 21., 22. in 23. člena tega pravilnika.

35. člen

Socialna zbornica Slovenije vodi in potrdi evidenco o mentorjih za posamezne poklice in območja, ki vsebuje podatke:

- ime in priimek mentorja/somentorja,
- naziv in vrsta izobrazbe mentorja/somentorja,
- naziv mentorja/somentorja v socialnem varstvu,
- navedbo delodajalca.

36. člen

Zbornica nadzoruje izvajanje pripravništva tako, da ukrepa v primerih kršenja določil tega Pravilnika o izvajanju pripravništva in da rešuje pritožbe pripravnika, mentorja in neposrednega delodajalca zaradi kršenja le-teh.

V primerih, ko pripravnik, mentor ali delodajalec meni, da usposabljanje ne poteka v skladu s programom pripravništva, programom usposabljanja ali v skladu s tem pravilnikom ter tega ne morejo urediti med seboj, o tem pisno obvestijo zbornico.

37. člen

Zbornica v primeru ugotovljenih nepravilnostih iz 36. člena tega pravilnika delodajalcu in mentorju predlaga, da se odpravijo storjene nepravilnosti, v kolikor se te nepravilnosti ne odpravijo, pa dodeli novega mentorja. V primeru hujših kršitev mentorja zbornica umakne neposrednega izvajalca iz evidence mentorjev.

Če so nepravilnosti iz 36. člena tega pravilnika storjene s strani pripravnika, opozori zbornica pripravnika na pristojnosti delodajalca ter na pravice in obveznosti pripravnika v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih.

38. člen

Socialna zbornica pri spremljanju in nadzoru izvajanja pripravništva opravlja še naslednje naloge:

- spremlja načrte potreb po pripravnikih v socialno varstvenih zavodih in ugotavlja letne potrebe po pripravnikih za posamezen poklic in območja;
- izdela vzorčne programe pripravništva, ki jih za potrebe tipičnih delovnih mest na področju socialnega varstva predložijo strokovna združenja nosilnih strok izvajalcev socialno varstvenih storitev in programov;
- organizira dopolnilne in prilagojene oblike usposabljanja pripravnikov in mentorjev;
- vodi evidenco uspešno zaključenih pripravništev;
- sodeluje s pristojnim ministrstvom pri opredelitvi števila prostih pripravniških mest;
- pri izvajanju svojih nalog zbornica sodeluje s poslovnimi skupnostmi javnih zavodov, ki izvajajo socialno varstvene storitve in programe, z delodajalci, izobraževalnimi institucijami in reprezentativnim sindikatom.
- vodi evidenco uspešno zaključenih pripravništev.

IV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

39. člen

Pripravniki, ki so začeli opravljati pripravništvo pred uveljavitvijo tega pravilnika, nadaljujejo in zaključijo usposabljanje po sprejetem programu usposabljanja, razen v primeru, da se v dogovoru z mentorjem in delodajalcem sami odločijo za nadaljevanje usposabljanja po novem programu.

40. člen

Z dnem, ko začne veljati ta pravilnik, se prenehajo uporabljati tiste določbe Pravilnika o pripravništvu in strokovnem izpitu za delo na področju socialnega varstva (Uradni list RS, št. 64/95 in 61/98), ki se nanašajo na pogoje in način opravljanja ter spremljanja in nadzora izvajanja pripravništva na področju socialnega varstva.

41. člen

Ta pravilnik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Zmaga PROŠT, univ. dipl. psih.
Predsednica Socialne zbornice Slovenije